

Escornalbou: Castell, Baronia i turisme

La Baronia d'Escornalbou és un espai geogràfic, històric, natural i patrimonial que, dos segles enrere, tenia molta importància i rellevància. Als municipis que en formaven part, Colldejou, Vilanova d'Escornalbou, Riudecanyes, Duesalgües, Pradell de la Teixeta, la Torre de Fontaubella i l'Argentera, s'hi sumava un element del tot indispensable: el Castell Monestir de Sant Miquel d'Escornalbou.

Datat del segle XII, aquest element senyorial que uneix castell i monestir, va ser espai de convivència monacal i d'altres persones que s'hi van aixoplugar amb el pas del temps. Tot just aquest element, el temps, va provocar que l'edifici i el seu entorn patissin un cert deteriorament apaivagat, en part, arran de l'arribada de l'escriptor, historiador i diplomàtic Eduard Toda que el va comprar l'any 1910. Posteriorment, el Castell Monestir va passar a mans de les administracions. És propietat de la Generalitat i la Diputació al 50% i la gestió està adscrita a l'Agència Catalana de Patrimoni Cultural que depèn del Departament de Cultura de la Generalitat.

Escornalbou és actualment un element d'atracció turística que té, si s'hi actua com cal, molta més potencialitat. Les dues administracions van acordar fer-hi millores, conscients que l'edifici i el seu entorn s'estaven quedant obsolets. Fa molts anys que no s'hi feien reformes ni millores i, per tant, calia actuar-hi. Es busca convertir el Castell en un espai atractiu per al turisme de muntanya, aventura, familiar i cultural.

Al voltant de la reforma hi gira el Projecte de recuperació i millora del Castell i de l'entorn de la Baronia de l'Escornalbou que es fa sota al paraigua dels fons FEDER 2014-2020. Generalitat i Diputació han creat una Comissió Mixta que és qui ha determinat com es vol que sigui aquest espai d'aquí a quatre o cinc anys. La voluntat és anar més enllà del que es marca amb el projecte subvencionat amb els FEDER, cercant també recursos per altres vies, per aconseguir que dels

El Castell d'Escornalbou és un dels elements més atractius de la Costa Daurada.

40.000 visitants anuals que té aquest monument, es passi a uns 100.000. Es busca trencar l'estacionalitat i mantenir un bon ritme de visites més enllà dels mesos estiuencs que és quan arriba el turisme.

La revista TAG ha conversat amb Vicenç Veses, Director Tècnic d'Enginyeria Municipal de la Diputació de Tarragona. Coneix a la perfecció l'estat de l'edifici i la reestructuració que cal executar dins del Projecte inclòs al pla 2014-2020 o la que es marqui de manera posterior.

Sr. Veses, en quin punt som ara mateix? Quina part del projecte de recuperació i millora del Castell i el seu entorn s'ha fet?

La primera etapa seria tot allò que compren el projecte Feder 2014-2020. Vam començar les obres de recuperació de l'entorn patrimonial al peu del Castell, a la banda de solana, fent una neteja de bardisses. I allí vam descobrir una sèrie d'edificacions, horts i bancals que, pel que sembla, és la zona on en època d'Eduard Toda, i fins i tot abans, quan hi havia els monjos, es recollia tota l'aigua, s'hi cultivaven als hortets, hi havia corralines, pastors i pletes de cabres. Tot això ho estem recuperant fent les actuacions que toqui, perquè hi ha coberts que estan caiguts, perquè volem deixar-ho com estava abans.

Aquesta acció l'estem fent ara, conjuntament amb la portada d'aigua que ve de l'Argentera a través de bastants quilometres de canonades i que farem arribar a un dipòsit que ja existeix i que posarem al dia instal·lant-hi nivells i impermeabilitzant-lo. L'aigua la pujarem amb una bomba i això ens obliga a instal·lar una línia elèctrica des d'un punt que ens dona Endesa. No és una obra senzilla, per entendre'ns, i té la continuïtat amb la construcció de la corresponent estació depuradora. Ara estem redactant el projecte i farem l'obra el proper any. I, aprofitant que portem l'aigua, construirem també una bassa per a incendis, d'abastament per als Bombers.

Les actuacions a fer-hi són ben diverses i impliquen una acció in-

Vicenç Veses, al seu despatx.

terdepartamental. Allí hi ha una zona bosca molt gran, de més de 90 hectàrees, i hi col·laborarà el Departament d'Agricultura. I per

altra part, també caldrà la intervenció en l'àmbit de conservació del patrimoni.

Sí. A la mateixa Fase 1, queda pendent la recuperació de la Font del Sarraí que ara està mig caiguda o refer un mur que es va esfondrar al Camí dels Frares, que dóna la volta a la muntanyeta de Santa Bàrbara, i que barra precisament el camí. En aquest cas, i per la importància arqueològica que té l'element, hem de tenir la presència d'un arqueòleg que digui com s'hi ha d'intervenir. Ara estem en fase d'aprovació del projecte, hem demanat el permís d'obres a la Comissió de Patrimoni i Cultura, de manera que podrem licitar aviat i començar l'obra, que durarà un mes, cap al setembre.

Ens quedarà fer les obres de la depuradora i treballar al voltant de tots els senders que connecten Escornalbou amb tots els municipis veïns. Aquest és un projecte important i, tot i que tenim fins el 2020 per a fer-lo, voldríem deixar-lo enllestit el proper any 2019.

El tema dels senders hem decidit retardar-ho en el calendari inicial perquè a la Fase 2 tenim previst fer un Pla d'Ordenació Forestal que permeti definir els usos a la zona i marqui què hi podem fer. La idea final és tenir uns senders que expliquen què hi passa mentre hi passeges, que van explicant-te què t'hi trobes, ja sigui una mina, unes restes arqueològiques o altres elements.

El Feder va encaminat molt cap a la millora mediambiental i no en aquella més patrimonial, però els darrers anys s'han fet intervencions a l'edifici del Castell i imagino

que se seguiran fent millores. Fora del Projecte Feder, què es preveu?

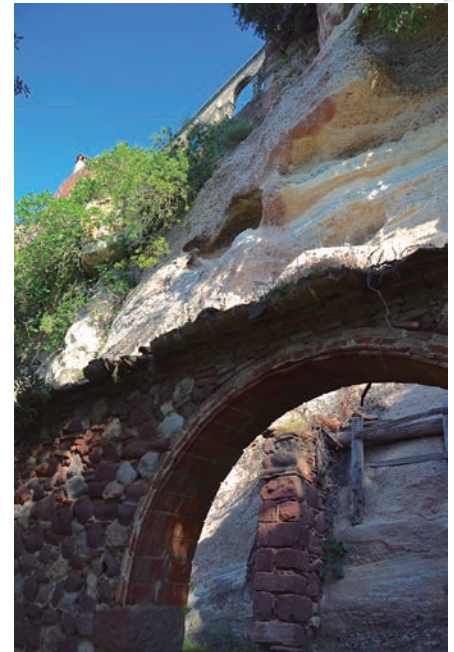
A la Fase 2 ens hi entren millores en aquest sentit. Volem repassar les cobertes, mirar les golfes i sabem que hi ha un problema estructural que no és tan greu com sembla però cal mirar amb calma i atenció. Hi ha algunes esquerdes als envans, i hi hem col·locat galgues per veure com avancen, però hem detectat que és un tema d'estructura secundària i el nostre patiment és menor de l'inicial.

Igualment, cal que mirem les torres i especialment la Torre del Claustre perquè l'escala interior d'accés a la superfície està en molt mal estat i pots caure. Diguem que la Fase 2 comportarà una consolidació de l'edifici i el canvi de visita que ara es fa. És a dir, actualment es fa una visita del segle XX i la volem passar a una visita del segle XXI, amb noves tecnologies i l'ús del propi telèfon o de tablets. Volem tenir la possibilitat de fer visites diferents i diferenciades, depenent de si és per a nens o adults, de si és en un idioma o en un altre. La Fase 2 la volem començar l'any vinent i tenir-la acabada en uns tres anys.

La descoberta dels senders i altres elements, ha permès saber més coses de com es vivia abans al Castell?

Sí, i tant. Amb aquestes descobertes hem sabut, per exemple, que no vivien aïllats i que es comunicaven amb els pobles del voltant, que tenien els seus propis hortets, els bancals preparats i que moltes coses se les feien ells.

De fet, un dels objectius de recuperar tots aquests espais és dotar a les futures visites d'una atracció diferenci-

La reforma de l'entorn natural del Castell té més elements patrimonials.

ada, especialment per a les visites de les escoles o esplais. Som conscients que als nens, una simple visita al Castell d'Escornalbou potser no els resulta prou completa o distreta, de manera que aquesta part de tenir els horts de nou actius i els bancals a punt, els pot resultar més divertit.

A això hi sumarem, amb el temps i de manera paral·lela al canvi de visites, la incorporació de serveis. Ara no hi pots prendre ni un cafè i sabem que l'edifici té parts menys nobles que podem aprofitar per oferir certes activitats i alguns serveis que permetin fer un beure, menjar un entrepà o comprar productes de la zona. La finalitat és arribar a les 100.000 visites que deia abans i poder tenir obert el Castell els 365 dies de l'any.

Amb tota aquesta actuació, s'aconsegueix també dinamitzar la zona de la Baronia d'Escornalbou i els municipis que en formen part.

A nosaltres ens fa molta il·lusió recuperar la Baronia i aconseguir que els municipis se sentin implicats. Dependrà molt d'ells que s'ho creguin i que segueixin anant, com ara, units per promoure la zona en global. Si les coses es fan bé, tens un cap de setmana complet amb la visita al Castell d'Escornalbou, una ruta en bici, gastronomia als restaurants, allotjament a les seves cases rurals i tants altres al·licients que hi ha als municipis de la Baronia.

La simbiosi entre la natura i la mà humana és evident a aquest espai de la Baronia d'Escornalbou.

ÒSCAR RAMÍREZ DOLCET